ELTE

Világgazdasági Intézet

Kihívások 240.

2026. november

Weiner Csaba, Szabo John, Deák András

GÁZ NÉLKÜL, OROSZ GÁZZAL VAGY OROSZ GÁZ NÉLKÜL?

ÍGY DÖNTÖTTEK A RÉGIÓ UNIÓS TAGÁLLAMAI

Kh

ELTE Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Világgazdasági Intézet

Kihívások 240. szám (2026) 2026. november 5.

Gáz nélkül, orosz gázzal vagy orosz gáz nélkül?

Így döntöttek a régió uniós tagállamai[1]

Weiner Csaba tudományos főmunkatárs,
Szabo John tudományos főmunkatárs,
Deák András tudományos főmunkatárs

ELTE Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Világgazdasági Intézet

Az elemzés a szerzők véleményét tükrözi, amely nem feltétlenül egyezik meg a Világgazdasági Intézet, a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, az Eötvös Loránd Tudományegyetem vagy a Magyar Tudományos Akadémia álláspontjával.

[1] A kutatást a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatta a PD 146507 (Szabo John), az FK 138317 (Deák András), valamint az FK 146590 és az ADVANCED 152852 (Weiner Csaba) számú projektek keretében. Az elemzés a közelmúltban megjelent két tanulmányunk (Szabo et al., 2026a, 2026b) eredményeire épül.

Világgazdasági Intézet
ELTE VGI

ELTE KRTK Világgazdasági Intézet
Kihívások 240. szám (2026) 2026. november 5.

Gáz nélkül, orosz gázzal vagy orosz gáz nélkül?

Így döntöttek a régió uniós tagállamai

Weiner Csaba,[2] Szabo John,[3] Deák András[4]

Háttér és módszertan

Az orosz gázimporttól függő közép- és kelet-európai uniós tagállamoknak nemcsak Oroszország 2022. februári ukrajnai inváziójára és a már 2021-től kibontakozó energiaválságra kellett reagálniuk 2022-től, hanem az Európai Bizottság paradigmaváltó kezdeményezésére is, amely az orosz földgáz záros határidőn belüli kivezetését és az energiaátmenet felgyorsítását tűzte ki célul (Európai Bizottság, 2022a). A Bizottság ezzel nyíltan beleszólt a tagállami energiamixek alakításába, és szorosan összekapcsolta az energiabiztonságot a klímapolitikával. A tagállamoknak a 2019–2020 folyamán, vagyis még az invázió előtt véglegesített nemzeti energia- és klímaterveiket (NEKT) az első, már 2022 utáni felülvizsgálat során ki kellett egészíteniük az orosz energiaimport kivezetésére és az így keletkező hiány kezelésére vonatkozó intézkedéseikkel. A tagállamok természetesen eltérő válaszokat adtak.

Hét tagállamban néztük meg, hogy

– hogyan festett a 2023–2024-ben benyújtott NEKT-tervezet,

– mi állt a Bizottság értékelésében,

[2] tudományos főmunkatárs, ELTE KRTK Világgazdasági Intézet, 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4. E-mail: weiner.csaba@krtk.elte.hu
[3] tudományos főmunkatárs, kutatócsoport-vezető, ELTE KRTK Világgazdasági Intézet, 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4. E-mail: szabo.john@krtk.elte.hu
[4] tudományos főmunkatárs, ELTE KRTK Világgazdasági Intézet, 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4. E-mail: deak.andras@krtk.elte.hu

– mi került bele a végleges átdolgozott NEKT-be 2024–2025-ben (Lengyelország esetében csak 2026-ban), és

– mi változott a 2019–2020-ban leadott első NEKT-hez képest.[5]

A kiválasztott hat közép- és kelet-európai tagállam – Bulgária, Csehország, Lengyelország, Litvánia, Magyarország és Szlovákia – mellett összehasonlításként Ausztriát is bevontuk a vizsgálatba. Lengyelország sokáig nem készítette el a végső felülvizsgált NEKT-jét, amiért a Bizottság az Európai Unió Bírósága elé idézte. Végül 2026 júniusában mutatta be a dokumentumot.

Mindegyik ország esetében ugyanazt az öt kérdést tettük fel:

1. Minek köszönhető az eredeti és a felülvizsgált NEKT-ek közötti különbség a kibocsátáscsökkentésben?
2. Milyen ütemben vezetik ki a szenet?
3. Hogyan kezelik a földgázfogyasztást, csökkentik-e az orosz földgáz kiváltásával párhuzamosan?
4. Terveznek-e a felülvizsgálat nyomán új beruházásokat a gázinfrastruktúrába?
5. Szánnak-e nagyobb szerepet a megújuló gázoknak, például a biogáznak és a hidrogénnek?

Az elemzésünkben a hangsúly a földgáz és az orosz földgáz változó szerepén, valamint az energiaátmenet felgyorsításán volt. A meglévőkkel szemben a további intézkedésekkel számoló forgatókönyvekre támaszkodtunk. Mindezek alapján a nemzeti válaszok három kategóriája különült el: a gyorsítók, az elfordulók és a megingathatatlanok.

A gyorsítók úgy döntöttek, hogy leválnak az orosz gázról, és rákapcsolnak a zöld átállásra, vagyis a klímacélokkal összeegyeztethető módon kezelik az ellátásbiztonsági problémát, még ha a Bizottság erőltetett ütemtervét negligálják is. Az elfordulók azzal érveltek, hogy szükségük van a földgázra áthidaló energiaforrásként, ezért diverzifikálják a gázbeszerzésüket, tehát érdemben reagálnak az energiabiztonsági kihívásra, de nem teszik magukévá a Bizottság által preferált klímacélokat. A megingathatatlanok viszont nem terveztek érdemi irányváltást egyik szakpolitikai területen sem, mert nem tekintik

[5] A fenti dokumentumok mindegyike elérhető a Bizottság honlapján: Európai Bizottság (2026).

biztonsági kérdésnek az orosz importot, vagy ha mégis, akkor a meglévő ellátási keretek között is kezelhetőnek tartják.

Ki hova tartozik?

Ezek alapján Ausztria és Litvánia a gyorsítók közé sorolható, Bulgária, Csehország és Lengyelország az elfordulókhoz, Magyarország és Szlovákia pedig a megingathatatlanokhoz. De természetesen nem ennyire fekete-fehér a kép. Szemben a nyers kőolajjal és a finomított olajtermékekkel, az orosz földgázra 2026 januárjáig szinte semmilyen korlátozás nem volt. Ekkor fogadták el azt az uniós rendeletet, amelynek értelmében 2027. november 1-jére mindenkinek fel kell hagynia mindennemű gázimporttal Oroszországból (Európai Parlament és Tanács, 2026). Ezt megelőzően – 2024-től – csak az orosz cseppfolyósított földgázra (LNG) voltak érvényben jelképes intézkedések (Tanács, 2024). Az orosz vezetékes gáz úgy szivárgott el az uniós piacról, hogy arra nem vonatkozott uniós tilalom. Az orosz Gazprom még a kezdet kezdetén, 2022-ben zárta el sorban az uniós vevőit a vezetékes gázellátástól, részben azért, mert visszautasították a rubelben való fizetést (Sharples, 2025). 2025-re a hosszú távú vezetékes szerződéses importőrök köre Magyarországra, Szlovákiára és Görögországra szűkült, és a fekete-tengeri Török Áramlatból táplálkozó, Magyarországra vezető Balkáni Áramlat gázvezetékrendszer maradt az egyetlen működő gázfolyosó (ACER, 2026).

A gyorsítók: Ausztria és Litvánia

Litvánia azonban maga mondott le az orosz gázról 2022 áprilisában (Reuters, 2022), miután már 2014-ben megteremtette a függetlenedés feltételét: a klaipėdai LNG-terminált. De 2022. május óta működik a lengyel–litván gázvezeték is. A litván energiaátmenet felgyorsítása sem köthető közvetlenül a bizottsági elvárásokhoz, sokkal inkább az ország rendkívül magas importfüggősége miatti sérülékeny helyzetéből és a háború nyomán bekövetkezett közvetett változásokból fakadt. Mondhatjuk úgy is, hogy Litvánia és a Bizottság eredetileg eltérő napirendek mentén haladtak, 2022. február után viszont találkoztak, és egymást erősítették.

A 2024-es litván NEKT a korábbiaknál jóval bátrabb dekarbonizációs célokat tartalmaz. A legfontosabb, hogy látványosan megemelték a megújulók részarányát a végső energiafogyasztásban. A nap- és szélenergia-termelés tervezett kapacitásbővítése révén 2030-ra éves szinten már a teljes belföldi villamosenergia-fogyasztást fedezheti a megújulókból származó termelés, a meglévő földgázüzemű erőműpark szerepét pedig a csúcsigény kielégítésére és a megújulók termelésingadozásának kiegyenlítésére korlátozzák. A kétezres években még az ignalinai atomerőmű adta a litvániai áramtermelés zömét. 2009 végén azonban teljesen leállították, és Litvániának azóta is a versenyképes erőművi kapacitások súlyos hiányával és kiugró importszükséglettel kell megbirkóznia. A nap- és szélenergia-termelésre irányuló erőfeszítések fokozódása olyan importpótló stratégiát testesít meg, amelynek az áram versenyképes belföldi előállítása és az importtól való függőség csökkentése a célja. A frissített NEKT a fűtési és hűtési szektorban szintén növelte a megújulók várható arányát, így a földgáz fokozatos kivezetése nagyobb hangsúlyt kaphatott. A földgáznak továbbra is elsősorban az ipari igény kielégítésében szánnak szerepet, de a földgáz biometánnal és megújuló hidrogénnel való helyettesítésében az új NEKT itt is ambiciózusabb. Litvániában egyedül a decentralizált hőtermelésben van a szénnek szerepe.

Ausztria megingathatatlan álláspontot képviselő országból lépett elő gyorsítóvá, és ebbéli pozíciója meglehetősen ellentmondásos. Az ország mély függőséget alakított ki az orosz gáztól, és a politikai elit jelentős része is szoros kapcsolatokat ápolt Oroszországgal. Eközben Ausztria támogatta a dekarbonizációs törekvéseket is, és viszonylag ambiciózus célokat rögzített. A két jelenség békésen megfért egymás mellett, amíg 2022. február után a köztük lévő feszültség felszínre nem tört és egy idő után kezelhetetlenné nem vált. Ausztria 2022. február után sokáig hallgatott a bizottsági elvárásokkal kapcsolatban, és nem köteleződött el az orosz gáz kivezetését illetően sem. A fordulópont 2024 folyamán következett be, amikor egyértelművé vált, hogy 2025-től megszűnik a gáztranzit Ukrajnán át, és Ausztria nem fog érdemben orosz gázhoz jutni. Ennélfogva az exogén körülmények döntő hatást gyakoroltak az érdekrendszerére. Ausztria végül az erőteljes zöld gyorsítást választotta, ez azonban nem volt szükségszerű, jobbára a belpolitikai körülményekből fakadhatott, de ebbe az irányba hatott a bizottsági nyomásgyakorlás is.

Ausztria frissített NEKT-je egyértelműen kifejezte azt a törekvést, hogy a lehető leghamarabb kiváltsák az orosz gázt, ami az ukrajnai gáztranzit leállításával meg is valósult.[6] Egyúttal okafogyottá vált a frissített NEKT-tervezet bizottsági értékelésében megfogalmazott kritika is, amely hiányolta az orosz gázimport fokozatos megszüntetésére irányuló intézkedések részleteit. Magyarország és Szlovákia is kritikus megjegyzéseket kapott az orosz gázimporttal kapcsolatban, de a kritika intenzitása országonként eltérő volt. Magyarországgal voltak a legkritikusabbak. Ausztria nagyratörő célszámokat adott meg a megújulógáz-termelésre, a fűtési célú földgáz fokozatos kivezetése terén pedig a korábbi terveknél is tovább ment: 2040-re az épületek hőellátását teljes egészében megújulókkal és dekarbonizációs követelményeknek megfelelő távhővel tervezik biztosítani.[7] A szénalapú villamosenergia-termelést már 2020-ban megszüntették.

Az elfordulók: Bulgária, Csehország és Lengyelország

Mindhárom elforduló ország esetében a Bizottságtól független külső kényszer határozta meg az orosz gáz kivezetésének az időzítését, de eltérések vannak abban, hogy az elfordulás összhangban volt-e a tagállamok korábbi szándékaival. Lengyelország régóta fenyegető veszélyként tekintett az orosz földgázra, és már 2022 előtt is azt tervezte, hogy 2022 végére beszünteti az orosz gázimportot (Yermakov, Sobczak, 2020). Erre végül némileg hamarabb került sor, miután 2022 áprilisában a Gazprom elvágta Lengyelországot az orosz gáztól, mert Varsó nem volt hajlandó belemenni a rubelben való fizetésbe. Bulgária viszont az új helyzetben hirtelen váltott irányt, amikor a lengyelekkel egy időben és azonos okból orosz gáz nélkül maradt (Strzelecki et al., 2022), jóllehet az orosz gáz később is szinte biztosan elérte a bolgár piacot.[8] A bolgárokhoz hasonlóan

[6] Valójában már kicsivel korábban befejeződött az osztrák OMV hosszú távú szerződéses gázimportja Oroszországból, mert az OMV a németországi leányvállalatának választott bírósági győzelme után a kártérítést úgy próbálta meg behajtani a Gazpromtól, hogy nem fizetett a gázimportért. Erre a Gazprom 2024 novemberében leállította a szállításokat, de az OMV ekkorra már fel volt készülve az orosz gáz pótlására (Soldatkin, Faulconbridge, 2024). Az OMV ezt követően decemberben szerződésszegésre hivatkozva felmondta a szerződést (Reuters, 2024).

[7] Az új építésű ingatlanokba 2020 óta tilos szilárd vagy folyékony fosszilis tüzelőanyagot használó központi fűtési rendszert telepíteni. 2024-től ez a tilalom kiterjed a többi fosszilisre, így a földgázra is.

[8] Molekulárisan a gázellátás felfüggesztése után is jelen maradhatott az orosz gáz Bulgáriában: 2022. augusztusi helyi információk arról szóltak, hogy a bolgár állami gázszolgáltató, a Bulgargaz túlnyomórészt

Csehország sem tervezte 2022. február előtt a leválást, de a Gazprom előbb 2022 júniusában csökkentette a balti-tengeri Északi Áramlat gázvezetéken keresztül szállított gázmennyiséget (Európai Bizottság, 2022b), majd augusztus végén – egy hónappal a vezeték szeptemberi felrobbantása előtt – teljesen leállította a szállítást (Európai Bizottság, 2022c). 2023–2024 folyamán azonban Szlovákia felől visszatért az orosz gáz a cseh piacra.[9]

A három ország erősen függ a széntől, amit fokozatosan hátra kell hagyniuk, de a gyorsítókhoz képest csak korlátozott mértékben tudják visszaszorítani a földgázhasználatot. Ennek megfelelően az orosz földgázt részben megújulókkal, részben nem orosz földgázzal kívánják pótolni.

A hat és fél évvel korábbi első NEKT-hez képest a frissített lengyel dokumentum látványosan felgyorsította az energiaátmenetet, miközben a gáz hídszerepét megerősítette, ám egyúttal le is rövidítette. Sokkal gyorsabb szénkivezetés és jóval több megújuló mellett 2030-ig az eddig tervezettnél is több gáz, majd a gázfogyasztás határozott visszaszorítása jellemzik az EU legszénfüggőbb tagállamának NEKT-jét. A terv 2030-ra magasabb teljes, de alacsonyabb végső gázkeresletet rögzít, ami mögött az áram- és távhőtermelés drasztikusan megugró gázfelhasználása áll. 2040-re viszont már lényegesen kisebb gázfogyasztást ír az új NEKT, mint a régi. Lengyelország tehát nem követi a 2024-es NEKT-tervezet értékelésében megjelenő bizottsági elvárást, hogy vissza kellene fognia a gázfelhasználását 2030-ig.

Az orosz gáztól való diverzifikáció jelentős beruházásokat igényelt Lengyelországban 2022 februárja előtt, ami a földgáz használata melletti elköteleződést üzente. A felülvizsgált NEKT már nem számol a határkeresztező kapacitások bővítésével, viszont az LNG-import-kapacitások tovább nőnek, és a belföldi hálózatot, valamint a tárolást is még

a délkelet-európai régióban működő, a Gazprommal hosszú távú szerződéses kapcsolatban álló cégektől vásárolt gázt (Vladimirov, Rangelova, 2022). 2024 májusában a bolgár energiaügyi miniszter jelezte, hogy az előző fél évben közvetítő vállalatokon keresztül tért vissza az orosz gáz Bulgáriába és a régióba (Ministry of Energy of the Republic of Bulgaria, 2024). Az Eurostat nemzeti vámstatisztikákon alapuló adatai szerint viszont 2022 és 2026 között a 2024. január–júliusi időszak kivételével Bulgária minden hónapban importált földgázt Oroszországból (Eurostat, 2026).

[9] Pinto (2024) szerint Csehország 2023 októbere óta importált Oroszországból Ukrajnán át. Eközben a vámstatisztikák minden hónapra mutatnak gázbehozatalt Oroszországból 2022 és 2024 között. 2025 óta viszont már nincsenek tranzakciók (Eurostat, 2026).

fejleszteni szükséges. A Bizottság azt is megjegyezte 2024-ben, hogy bár a belső gáztermelés hozzájárul az ellátásbiztonsághoz, összhangban kell lennie a 2050-es uniós szén-dioxid-semlegességi céllal. A termelés a korábban vártnál némileg kisebb lehet, de a cél változatlanul az, hogy stabilan szinten tartsák. A Bizottság azért is kritizálta Lengyelországot, mert túl szerények voltak a tervek a földgázimport csökkentését szolgáló biometán-hasznosításra, a hidrogén-infrastruktúra tekintetében pedig hiányosak. Mindkét esetben reagált Lengyelország. A végső NEKT-ben fokozták az ambíciókat a biometánra, különösen 2040-re, noha így is messze a technikai potenciál alatt maradnak. A hidrogénnél már világos koncepció rajzolódik ki: a bővülő hazai termelés sem fedezi majd a 2030-as megújulóhidrogén-igényt, ezért importra is szükség lesz; emellett a szállítási infrastruktúráról és a tárolókról is közölnek terveket. Ami a szén jövőjét illeti, lenullázná k a lignitalapú áramtermelést 2035-re, a szenes áram- és távhőtermelést teljes egészében 2040-re, a szénnel való lakossági fűtést a városokban 2030-ra, a vidéki területeken pedig 2040-re. Az atomenergia később lépne be, mint korábban tervezték, de aztán nagyobb szerepet kapna.

Csehországban a szén és a szénbányászat meghatározó szerepe gátolja a megújulók gyors térnyerését. A frissített NEKT a szén szerepének csökkentése és a megújulók részarányának növelése mellett továbbra is átmeneti tüzelőanyagként számol a földgázzal. A NEKT világosan kimondta, hogy szakítani kell az orosz földgázzal, és alternatív importforrások felé kell fordulni, ideértve az LNG-t és a csővezetéken szállított norvég gázt. Ehhez a kulcs a német földgázhálózattal való integráció, de a Lengyelországon keresztül érkező szállításokra is támaszkodhatnának, ha megépülne a tervezett kétirányú cseh–lengyel gázvezeték.[10] A NEKT az alternatív importhoz való hozzáférés javulását jelentős részben németországi kapacitásbővítésektől teszi függővé. A frissített terv arra törekszik, hogy továbbra is kihasználják az ország földgáz-infrastruktúráját, miközben ambiciózus biometán- és hidrogéncélok megfogalmazásával csökkentik a gázfogyasztás kibocsátásintenzitását. A korábbi tervekkel szemben már 2033-ra kivezetnék a szenet a villamosenergia- és hőtermelésből, ahol a földgáz érdemi

[10] Sklenář (2026) adatai szerint 2025-ben a cseh földgázimport durván 35%-a érkezett Norvégiából, a másik nagyjából 35% amerikai LNG volt, 15% más LNG-forrásokból származott, a maradék 15% mögött pedig különféle uniós források, illetve reexportok álltak.

visszaszorulásával csak 2035 után számolnak. A teljes földgázkereslet viszont már 2030 előtt csökkenne.

Bulgária korán orosz gáz nélkül maradt, és az ideiglenes mentesség lejárta előtt csatlakozott az orosz olaj embargójához. Ezek a lépések meglepőek voltak az orosz energiaiparral régóta fennálló szoros kapcsolatok, illetve az orosz ellenőrzés alatt álló ágazatbeli infrastruktúra fényében. Bár a földgáz viszonylag kis szerepet játszik az ország energiamixében, mégis az energiabiztonsági politika központi eleme. A biztonságos ellátás kulcsa Bulgária hozzáférése az LNG-piacokhoz Görögországon keresztül, valamint a csővezetéken szállított földgázhoz Görögországon és Törökországon át. A földgázt már az előző NEKT-ben is átmeneti tüzelőanyagként kezelték a barnakőszén, illetve annak túlnyomó részét kitevő lignit helyettesítésére. A frissített dokumentum nevesíti is a földgáznak ezt a szerepét, de vegyes jelzéseket küld. 2030-ig a teljes gázfogyasztás nagyjából a 2022-es szinten maradna, a végső gázkereslet viszont a referenciaévi fölött. Mindkét esetben alacsonyabbak a számok, mint a korábbi NEKT-ben. Arra számítanak, hogy 2030 után mind a teljes, mind a végső kereslet meredeken fog esni. Ugyanakkor a gázalapú villamosenergia-termelés hosszú távon is nő, még ha továbbra is szerény lesz a részesedése a villamosenergia-mixben. Ezzel szemben a gáz 2050-ig központi szerepet tölthet be a hőtermelésben. A frissített NEKT további beruházásokat is előirányoz a gázszektorban, és azzal érvel, hogy az új kapacitások nem feleslegesek, mivel az infrastruktúra hidrogénkompatibilis lesz. A bizottsági értékelésben pozitív fejleményként emelték ki a föld alatti gáztárolók és a határkeresztező vezetékek kapacitásainak bővítését, de aggodalmukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy a gáztermelési tervek mennyire összeegyeztethetők a 2050-re kitűzött szén-dioxid-semlegességi cél elérésével.

Mind a korábbi, mind a frissített NEKT célja, hogy a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele mellett kihasználják az ország lignit-, illetve barnakőszénvagyonát. A lignitalapú villamosenergia-termelés fokozatos megszüntetését 2038-ra tervezik, míg a szilárd fosszilis tüzelőanyagok használatát a hőtermelésben már 2030-ra befejezik. Az új NEKT a megújuló energiaforrások végső energiafogyasztásban való részesedésére vonatkozó 2030-as nemzeti célt az EU elvárásainál kissé magasabbra emeli, de a biogázzal kapcsolatban nem vállal konkrét kötelezettségeket, és a hidrogéntermelésre is csak

szerény terveket tartalmaz. Mindez nincsen teljes összhangban azzal, hogy közben a hidrogénvezetékekre sokkal ambiciózusabb terveket vázol fel.

A megingathatatlanok: Magyarország és Szlovákia

A megingathatatlan Magyarország és Szlovákia szükségszerűnek tartják az orosz gázimportot. Földrajzi elhelyezkedésük és infrastrukturális örökségük behatárolják a mozgásterüket, de a közép-európai gázhálózatba való integráltságuk biztosítja, hogy válság esetén alternatív importútvonalak álljanak rendelkezésükre. Ennek megfelelően a dekarbonizációs tervekben ellátásbiztonsági aggályokra reagálva csak minimális változás történt, és az ukrajnai háború ellenére alig változott a földgáz szerepe. A megingathatatlanság szorosan összefügg a belpolitikai prioritásokkal és az Oroszországhoz fűződő viszonnyal is.[11]

A frissített magyar NEKT tervezetének bizottsági értékelése szerint az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentése érdekében tervezett erőfeszítések nem elégségesek, és az sem egyértelmű, hogy Magyarország energiabiztonsági céljai hogyan illeszkednek a REPowerEU terv átfogó céljához, miszerint az orosz gázt 2027-ig ki kell vezetni. A végső frissített NEKT az eredeti változathoz képest nem irányoz elő jelentős csökkenést a földgázkeresletben. A stratégia lényegében arra épül, hogy a belátható jövőben fenntartsák az orosz földgáz szerepét, miközben a diverzifikációs törekvések korlátozottak maradnak. A diverzifikáció felé tett óvatos és fokozatos lépéseket elsősorban az alternatívák potenciálisan magasabb költsége magyarázza. Magyarországot köti a még évekig érvényben lévő hosszú távú gázellátási szerződése is a Gazprommal, és nem világos, hogy milyen jogi következményei lesznek a 2027-es kötelező leválásnak. Mindazonáltal már a 2022-es inváziót megelőzően olyan gázinfrastruktúra-hálózatot építettek ki, amely képes a források diverzifikálására. A NEKT ezért már nem irányoz elő érdemi beruházásokat újabb gázinfrastruktúrába, csak a magyar–szlovén összekötő vezeték megépítése van tervben, de az Európai Bizottság szerint nincs alátámasztva a szükségessége. A Bizottság azt sem érti, hogy a tervezett gáztüzelésű villamosenergia-

[11] A 2026. tavaszi magyarországi kormányváltás ugyan változtatott az Oroszországgal való politikai kapcsolatokon, de a megingathatatlanságot nem befolyásolta.

termelő kapacitások hogyan illeszkednek a 2050-re kitűzött dekarbonizációs célokhoz. Miközben Magyarország továbbra is jelentős szerepet szán a földgáznak, 2029-ig megszüntetné a maradék szénalapú áram- és hőtermelő kapacitásait. A biogáztermelésre és -fogyasztásra vonatkozó törekvések továbbra is szerények, míg a hidrogénfejlesztéssel kapcsolatos várakozások valamivel jelentősebbek.

Szlovákia megingathatatlanságát mutatja, hogy 2026 áprilisában megtámadta az EU Bíróságán az orosz gáz kivezetéséről szóló 2026. januári uniós rendeletet. Miután 2025. január 1-jén leállt a gáztranzit Ukrajnán keresztül, Szlovákia Magyarországon át – az időközben többször is kibővített magyar–szlovák vezetéken – kapja az orosz gázt, amit az átlagosan alacsonyabb ár,[12] az oroszbarát politika és az orosz hosszú távú ellátási szerződés megszegésétől való félelem magyarázhat. Az Európai Bizottság a frissített szlovák NEKT-tervezet értékelésében elismerte a közelmúltbeli diverzifikációs erőfeszítéseket, de megjegyezte, hogy az előrelépés lassú, ami sebezhetővé teszi Szlovákiát. Szlovákia felülvizsgált NEKT-je törekszik a gázimport diverzifikációjára, és azt hangsúlyozza, hogy az állami gázvállalat már most képes vevői gázszükségletének körülbelül 70%-át nem orosz forrásokból fedezni. A NEKT-ben hivatkoznak még a közös uniós gázvásárlási mechanizmusban való részvételükre, az azeri gázimport lehetőségére, az LNG-beszerzés felé tett első lépésekre, továbbá megneveznek bizonyos fejlesztési feladatokat és lehetőségeket, de új gázinfrastruktúra-beruházásokra nem vállalnak határozott kötelezettséget. A tervekben a hidrogénszállítás hangsúlyosabban jelenik meg, de a hidrogéntárolást illetően is megneveznek projekteket.

Szlovákia 2024-ben beszüntette a szénalapú villamosenergia-termelést a hőerőművekben. Kisebb mennyiségben termelnek még áramot szénből a fűtőerőművekben, de zajlik az átállás a megújulókra, a tervek szerint 2028 végéig itt is befejeződik a szénfelhasználás. A frissített NEKT beépíti a klímacélok eléréséhez szükséges kiigazításokat, de csak mérsékelten gyorsít, az orosz fosszilis energiahordozók esetében pedig a függőség csökkentését célzó lépéseken túl nem rajzolódik ki sürgős kivezetési stratégia.

[12] Hangsúlyozzuk, hogy a némileg alacsonyabb ár nem azt jelenti, hogy olcsó az orosz gáz.

Tagállami preferenciák, uniós végszó

Mindebből az látszik, hogy a tagállamok jellemzően saját preferenciáik mentén váltak le az orosz vezetékes gázról, vagy maradtak a vevők között. A Bizottság elvárásaival való részleges egyezés a helyi adottságok függvénye vagy a vizsgálaton kívüli egyéb tényezők következménye lehetett. Ausztria esete jól példázza, hogy a megingathatatlan kategória mennyire erősen körülményfüggő és változásra hajlamos. Külső vagy belső körülmények hatására meglehetősen gyorsan elfordulóvá vagy akár gyorsítóvá válhat egy ország. Ha nem történik váratlan fordulat, a 2026 októberében megkezdődött gázév az utolsó, amikor Magyarország és Szlovákia orosz gázhoz juthat. Kivételes és indokolt esetben legfeljebb egy hónap haladékot kaphatnak 2027 szeptemberét követően. Ezzel több mint fél évszázad után lezárul a szovjet, majd orosz gáz kora Magyarországon és Szlovákiában. Az uniós kényszer miatt pedig nem maradhat senki a megingathatatlanok között.

Hivatkozások

ACER (2026): ACER report on Russian gas import contracts and diversification. Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER). https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER-Report-Russian-gas-imports-2026.pdf

Európai Bizottság (2022a): A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: REPowerEU: Közös európai fellépés a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energiáért. COM(2022) 108 final. Strasbourg, március 8. https://eur-lex. europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0108

Európai Bizottság (2022b): Quarterly report on European gas markets. 15. évf. 2. sz. https://commission.europa.eu/system/files/2022-10/quarterly report on european gas markets q2 2022 final 0.pdf

Európai Bizottság (2022c): Quarterly report on European gas markets. 15. évf. 3. sz. https://circabc.europa.eu/ui/group/3ef9355f-1ffe-4c82-ba19-f60a3ed2f652/library/c2444eea-d41e-4b0d-afcf-b38b8e2a24ce/details?open=true

Európai Bizottság (2026): National energy and climate plans. https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en

Európai Parlament és Tanács (2026): Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2026/261 rendelete (2026. január 26.) az orosz földgáz behozatalának fokozatos megszüntetéséről és az orosz olaj behozatalának fokozatos megszüntetésére való felkészülésről, az esetleges energiafüggőségek hatékonyabb nyomon követéséről és az (EU) 2017/1938 rendelet módosításáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L sorozat, február 2. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202600261

Eurostat (2026): EU trade since 2002 by HS2-4-6 and CN8 (DS-059322). https://ec.europa.eu/eurostat/comext/newxtweb/

Ministry of Energy of the Republic of Bulgaria (2024): Minister Malinov at the White House: Through U.S. supplies, Bulgaria will become a key factor for the energy security in the region. News, május 22. https://www.me.government.bg/en/news/minister-malinov-at-the-white-house-through-u-s-supplies-bulgaria-will-become-a-key-factor-for-the-energy-security-in-the-region-3439.html

Pinto, R. (2024): State of Russian gas flows via Ukraine in 2025: What Central & Eastern European countries can expect. Kpler – blog, augusztus 8. https://www.kpler.com/blog/no-russian-gas-flows-via-ukraine-in-2025-potential-implications-for-central-and-eastern-european-countries

Reuters (2022): Lithuania ceasing all Russian gas imports for domestic needs. Április 2. https://www.reuters.com/business/energy/lithuania-ceasing-all-russian-gas-imports-domestic-needs-2022-04-02/

Reuters (2024): Austria's OMV terminates Gazprom gas contract after supply row. December 11. https://www.reuters.com/markets/commodities/austrias-omv-terminates-gazprom-gas-contract-after-supply-row-2024-12-11/

Sharples, J. (2025): No way back? Challenges to Russian pipeline gas in Europe make near-term rebound unlikely. Energy Insight, 166. sz. Oxford Institute for Energy Studies, Oxford. https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2025/03/Insight-166-Russian-Pipeline-Gas-in-Europe.pdf

Sklenář, O. (2026): Moving away from Russian fuels: The Czech experience. Konferencia-előadás. REKK – Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, április 1. https://rekk.hu/downloads/events/How%20to%20decouple_Oldrich%20Sklenar_AMO.pdf

Soldatkin, V., Faulconbridge, G. (2024): Russia cuts gas to Austria in payment dispute. Reuters, november 16. https://www.reuters.com/business/energy/russian-gas-exports-via-ukraine-europe-stable-despite-austria-cuts-2024-11-16/

Strzelecki, M., Tsolova, T., Polityuk, P. (2022): Russia halts gas supplies to Poland and Bulgaria. Reuters, április 27. https://www.reuters.com/world/poland-bulgaria-face-russian-gas-cut-ukraine-crisis-escalates-2022-04-26/

Szabo, J., Weiner, Cs., Deák, A. (2026a): Kié az energia, kié a biztonság? Uniós politikák és tagállami alkalmazkodás Közép- és Kelet-Európában a 2022-es ellátási válság után. Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle, 19. évf. 2. sz. 79–116. o. https://doi.org/10.32576/nb.2026.2.6

Szabo, J., Weiner, Cs., Deák, A. (2026b): Split between accelerationists, pivoters, and the unwavering: CEE energy policy responses to Russia's 2022 invasion. Post-Communist Economies. https://doi.org/10.1080/14631377.2025.2607994

Tanács (2024): A Tanács (EU) 2024/1745 rendelete (2024. június 24.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU rendelet módosításáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, L sorozat, június 24. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401745

Vladimirov, M., Rangelova, K. (2022): The Kremlin Playbook in Bulgaria: Turning the page or business as usual? Center for the Study of Democracy – blog, augusztus 9. https://csd.eu/blog/blogpost/2022/08/09/the-kremlin-playbook-in-bulgaria-turning-the-page-or-business-as-usual/

Yermakov, V., Sobczak, K. (2020): Russia–Poland gas relationship: Risks and uncertainties of the ever after. Energy Insight, 70. sz. Oxford Institute for Energy Studies, Oxford. https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2020/06/Russian-Poland-gas-relationship-risks-and-uncertainties-Insight-70.pdf